Št. 234 · Poštnina plačana v gotovini (Conto corrente con la posta) · V Trstu, v sredo 4. oktobra 1922 · Posamezna številka 20 cent. · Letnik XLVII

EDINOST

Izhaja, izvzemši pondeljek, vsak dan zjutraj. Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. Dopisi naj se pošiljajo uredništvu, pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Lastnik in odgovorni urednik Anton Gerbec. — Lastnik tiskarne [illegible]. — Naročnina: za celo leto L 24.—, za pol leta L 12.—, za četrt leta L 6.—, 3 mesece L 4.—, za mesec L 1.—. Za inozemstvo mesečno 4 lire več.

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 cent. osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov mm po L 2. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Licejska Knjižnica
LJUBLJANA - Jugoslavija

Kaj je s kronami pri poštnih hranilnicah?

Mnogo ljudi iz Julijske Krajine kakor tudi zavodov in društev ima svoj denar pri avstrijski poštni hranilnici kot hranilne vloge ali pa v tekočem računu, v takozvanem čekovnem prometu. Vlada v Rimu je takoj spoznala, da je treba rešiti vprašanje tega denarja. Zavlekla je sicer stvar še precej, nekoliko radi tega, ker je delala primerne korake na Dunaju, da bi dosegla od avstrijske vlade izplačilo kron naloženih pri poštni hranilnici, nekoliko pa radi tega, ker rimska vlada sploh rada zavlačuje take stvari. Končno pa je vendar storila odločen korak. Pogajanja z Dunajem niso dovedla do pravega uspeha, a vlada se je zavedala važnosti vprašanja ter ga korajžno rešila. Uvidela je, da upniki poštne hranilnice, po ogromni večini mali ljudje, ne morejo čakati, dokler se dokončajo dolgotrajna diplomatična pogajanja z avstrijsko vlado, in sklenila je, da prevzame vse terjatve svojih državljanov ter nastopi sama kot upnica napram avstrijski poštni hranilnici. Koncem leta 1921. je rimska vlada izdala odlok, s katerim se je ta zadeva uredila. Po tem odloku ima stopiti italijanska država nasproti avstrijski poštni hranilnici na mesto svojih državljanov s tem, da izda le-tem za odgovarjajoči znesek v razmerju 60 lir za 100 kron vložne knjižice italijanske poštne hranilnice. Odlok ima sevega gotove utesnitve, ki so naravne, namreč, da se to zgodi samo glede vplačil izvršenih pri avstrijski poštni hranilnici pred premirjem (4. novembra 1918) in samo v korist italijanskih državljanov iz starih pokrajin in pripadnikov anektiranih pokrajin, ako so postali italijanski državljani v zmislu mirovne pogodbe vsled rojstva (di pieno diritto) ali vsaj vsled opcije. Tem poslednjim se izmenja denar, samo če bo opciji ugojeno.

Kakor vsi vladni odloki, ki segajo v področje zakladnega ministrstva, je tudi ta odlok vseboval končno določbo, da bodo podrobnejši predpisi za izvršitev tega odloka posebej objavljeni. Ministrski svet je vprašanje v načelu rešil in sedaj je bila le naloga zakladnega ministrstva, da določi način, kako bo lahko državna blagajna zadostila tej novi obveznosti.

Še nekaj je omenjeni odlok določil, kar moramo pri tej priliki v interesu naše javnosti omeniti, čeravno spada le ob stran naših današnjih izvajanj. Odlok je namreč takoj določil, da bo rok, v katerem bo treba predložiti hranilne knjižice, oziroma listine v dokaz terjatve iz tekočega računa, potekel v 45 dneh od dneva objave gori omenjenih podrobnih predpisov za izvršitev odloka. Vsled te določbe smo mi svojčas hiteli ne samo z objavo odloka, ampak smo tudi opozorili vse tiste, ki so prizadeti, da si takoj preskrbijo potrebne listine, ker bo, poleg hranilnih knjižic oziroma listin, dokazujočih vloge, gotovo tudi treba predložiti v istem roku (45 dni) dokaze, da ima prosilec pravico do izmenjave, da je torej italijanski državljan, ali n. pr. če bo šlo za trgovinsko družbo, da so njeni člani italijanski državljani. Opozorili smo na to zlasti tudi naša društva, da pravočasno ukrenejo potrebno, ker bo gotovo mnogo primerov, da so se društveni blagajniki ali drugi odborniki, kateri so bili upravičeni razpolagati s hranilnimi ulogami ali v čekovnem prometu pri poštni hranilnici, mejtem menjali vsled smrti ali iz drugih vzrokov. Bodi vse to na tem mestu še enkrat ponavljano.

Naša naglica, s katero smo dajali navodila naši javnosti, pa je bila prevelik poklon za rimske birokrate. Skoro leto dni je preteklo, odkar je bil izdan omenjeni odlok, toda zaman čakamo na obljubljene in potrebne predpise zakladnega ministrstva za izvršitev tega odloka. Ljudstvo čaka in čaka, čaka tem nestrpneje, ker bi mu v sedanjih časih splošne krize prišel prav vsak vinar, a zakladno ministrstvo se ne zgane. Informirali smo se vsled tega pri zakladnem ministrstvu o zadevi in našli grm, v katerem tiči zajec. V zakladnem ministrstvu v Rimu sedi namreč mož, kateri išče svojo posebno slavo v tem, da obstruira proti vsakemu ukrepu, ki je izdan v prid novim pokrajinam. Dobro je, da naša javnost izve ime tega moža: Je to sekcijski načelnik Ciarocca. Na mizi tega gospoda leži omenjeni odlok, ki ima naši deželi toliko koristiti, že skoraj leto dni. To je vendar malo preveč. Že tedaj, ko je šlo za izdanje predpisov o izvršitvi odloka glede invalidskih pokojnin v novih pokrajinah, smo morali čakati skoraj 5 mesecev, dokler se je zakladno ministrstvo zganilo, čeravno je bila zadeva skrajno nujna. Vprašanje ulog pri avstrijski poštni hranilnici je ravno tako nujno; vse kar se tiče denarja širokih slojev, je danes nujno. Mi tu dvigamo svoj odločni protest proti brezvestnemu postopanju zakladnega ministrstva in posebno proti omenjenemu okostenelemu birokratu v tem ministrstvu. Našim poslancem priporočamo zadevo, da z vso vnemo gledajo, da bodo hranilne vloge pri avstrijski poštni hranilnici čim prej izmenjane. Posebno jim priporočamo zagrizenega «prijatelja» novih pokrajin comm. Ciarocca, naj bi malo pobrskali po njegovi mizi ter izkopali za naše ljudstvo tako važni odlok. Dobro bi bilo še, da se naši poslanci zanimajo tudi za dejstvo, da se zakladni ministri menjavajo in da ž njimi osobje ministrstva prihaja in gre, da pa omenjeni comm. Ciarocca sedi trdno pri svoji pisalni mizi kakor skala, katere ne morejo zrušiti valovi vladnih kriz.

Si licet, opozarjamo na zadevo tudi italijanske poslance Julijske Krajine. Zakaj stvar nima pomena samo za Slovence, ampak za vso deželo.

Italija

Kongres socialistične stranke

RIM, 3. Kongres socialistov se nadaljuje. Za prvimi govorniki je nastopil posl. Zibocchi, ki je najprej opozoril, da se kongres premalo bavi s fašizmom. Treba je baš sedaj ugotoviti, s kakimi silami razpolaga fašizem in na kakšnih pomanjkljivostih trpi, skratka, kaj danes predstavlja fašizem v Italiji. Po govornikovem mnenju kaže fašizem štiri različne obraze: sindakalnega, ki vodi neizogibno k razrednemu boju, konservativnega, militarističnega-imperialističnega ter končno demokratičnega z republikansko tendenco. Sedaj se fašizem vozi po tračnicah nedemokratičnega, diktatorskega imperializma. Govornika so pretrgali, da pripoveduje splošno znane stvari, nakar je nadaljeval, da je pri današnjem položaju kolaboracionizem nemogoč, a ravnotako ni na mestu skrajni maksimalizem, ki bi onemogočil gotove taktične poteze, ki ravno sedaj lahko izborno služijo, ko je položaj tak, da so mogoče vse rešitve iz njega: ustanovitev militaristične diktature ali pa česa, ki je diktaturi ravno nasprotno. Zato je neobhodno potrebno, je zaključil govornik, da se ohrani enotnost stranke. Njemu je odgovoril posl. Lazzari, zastopnik leve struje: Socialistična stranka potrebuje v tem hipu točne in jasne orientacije. Zastopniki delavskih mas imajo dolžnost, da dajo proletariatu stranko, ki s trdno disciplino pokaže veliko idealno silo. Ne vstopimo v komunizem, je nadaljeval govornik, ker tega ne potrebujemo. Socializem obsega v sebi tudi komunizem. In zastonj se velika ruska republika ne kliče Socialistična republika Ruskih sovjetov. Govornik je za to, da se predlog maksimalistov v toliko spremeni, da se iz stranke izključijo samo nedisciplinirani voditelji, posebno poslanci, ne pa proletarske mase, ki so jim sledile. Nato sta predložila Cazzamalli in Baratono v imenu unitarcev resolucijo, v kateri naj kongres izreče, da smatra za svojo dolžnost, tudi če bi imela srednjeveška reakcija popolnoma zmagati, da ne dopusti da bi raztepla sodruge razpršene v brezglavih in nasprotujočih si skupinah, do katerih mora neizogibno priti, če se bo stranka krčila, ampak da jih najde v združenih masah, ki bodo nelogičnemu in protizgodovinskemu programu novega fevdalizma postavili nasproti program socialistične družbe, da kongres nadalje odobruje smeri, ki jih je internacionalna politika do sedaj zasledovala, da združi vse proletarske sile v eno edino, pravo in močno internacionalo, ter izvoli svoj osrednji odbor poverjajoč mu obilno polnomoč, da doseže te cilje in strogo disciplinira osebe in organizme, tako da doseže najtesnejšo edinost v postopanju. — Baratono je to resolucijo obrazložil v daljšem govoru, povdarjajoč, da se je kongres sklical ne za to, da ugotovi morebitne krivde, ampak da vidi, kaj se da storiti. Vsak razkol bo imel za posledico, da se bo mnogo sil razgubilo. Po Baratonu je prevzel besedo Treves, ki je povdarjal, da se strinja z Baratonom. Se svoje strani, je nadaljeval, sem vedno podpiral načelo edinosti in to ne iz neizkušenosti, ne iz premetenosti, ampak iz prepričanja, da nam je, če se razdelimo, usojeno delati v prilog našemu skupnemu nasprotniku. Med tem ko se naše organizacije rušijo in povsod divja reakcija, smo se mi zavedli dolžnosti, da visoko vzdržimo zastavo socializma in to s katerosikoli teoretično žrtvijo. Toda sodrugi tretje internacionale so imeli nalogo za rešiti: razkol; in zato nam niso dali oddiha. Sedaj, ko je to postalo dejstvo, vprašam jaz: Kaj upate, da boste, ločeni od nas, storili za proletariat več nego je bilo to, kar ste združeni dosegli do včeraj? Znam, da bo Serrati nadaljeval svoje razpravljanje o buržoazijski krizi; še bo govoril, da hočemo mi premagati krizo s tem, da utrdimo buržoazijo v njenem gospodovanju. Toda je druga stvar, o kateri Serrati ne bo govoril, ker je ne vidi. To je, kako bo proletariat živel, se branil in kako se bo mogel razvijati v svojih odnošajih z buržoazijo. Mi moramo skrbeti za to, kaj naj proletariat ukrene za svoj blagor in za svojo korist, ter smo se oprijeli vprašanja kolaboracije. Toda nihče ni govoril o kolaboraciji, ki naj bi trajala večno, o kolaboraciji, ki bi proletariatu odvzela razredno zavednost; govori se o kolaboraciji kot sredstvu, ki se ima jutri uporabiti učinkovito v razrednem boju. Mislilo se je, da čim nastopamo na parlamentarnem polju (edino še, ki nam je ostalo in ki ga lahko jutri zgubimo), da se je nastopanje moralo popolnoma izrabiti, t. j., da se je moralo uplivati na ustanovljanje vlad. Ne prijatelji: To so sanje, iluzije. Lahko razglasite neuspeh. Treba je sedaj samo videti, če je ta neuspeh povzročen od teorije, in tedaj se mora ista obsoditi, ali pa od prakse, in tedaj bi izhajalo, da pada krivda na vas. Jaz mislim, da je ta neuspeh odvisen od tega, ker je buržoazija orijentirana napram fašizmu deloma radi koristi deloma iz strahu. Če bo ta kritična doba premagana, potem se bo videlo, če bo kolaboracija mogoča; če pa ne bo premagana in se fašizmu posreči odpraviti razkol v buržoaziji, tedaj o kolaboraciji ne bo več govora, ker bi nas od nje ločila krvava pregraja. Govornik se je nato obrnil na maksimaliste ter se spominjal besed, ki jih je rekel posl. Buffolini, češ da bodo maksimalisti vsi prešli h komunistom ter sprejeli komunistično taktiko. Ta taktika pa ni taktika mirne revolucije: Zasmehuje splošno volilno pravico, ustvarja revolucionarne «elite», zaupa samo v nasilstvo ter hrepeni po diktaturi. To so teorije, ki izhajajo iz tretje internacionale in ki so v popolnem nasprotstvu s socialističnimi tradicijami; teorije, ki so krasne, če je revolucija končana, če pa je daleč, takšne, da izvanredno zavlačujejo revolucijo, ker opravičujejo vse nasilneže, ki imajo oblast v rokah, da izvršujejo nasilstvo. Vselej pa so se tlačani sklicevali na pravico in pravičnost in če se pravičnost zasmehuje, se socialisti popolnoma razorožujejo, a oborožujejo svoje nasprotnike. Vemo, je nadaljeval govornik, da je Rusija država, ki ima braniti politične interese in da je tretja internacionala tisti organ, ki predstavlja te interese. Ta organ postane torej lahko organ vojne. In sedaj, ali se maksimalisti strinjajo s tem, da ne zanesejo v proletariat propagando, ki je popolnoma nasprotna tisti propagandi, ki smo jo do danes delali? Jaz vam izjavljam, da ne verujem v vojno, tudi če bi se je udeležila komunistična država v zvezi z vzhodnimi nacionalističnimi državami, in v očigled tej propagandi, kličemo mi: Naj se strmejo v vrste socialisti s socialisti, a komunisti s komunisti!

Trevesov govor je bil sprejet z burnim odobravanjem. Seja se je nato prekinila.

V Bocenu vladni komisar — Otvoritev v italijansko spremenjene šole

BOCEN, 3. (S.) Včeraj se je vršila svečana otvoritev šole «Regina Elena» v hranilniški ulici. To je bivša šola «Elisabeth», ki so jo v nedeljo zasedli fašisti. Slavnosti so se udeležili italijanski gojenci in njihovi starši. Govorila sta poslanec De Stefani ter vitez Zanoni od italijanskega tajništva. Oba sta žela pritrjevanje.

Popoldne so fašisti po rokoborbi z javno silo vdrli v magistrat. Našteva se 28 otolčenih in ranjenih, od teh 2 skoraj težko ranjena. Vpričo odstavitve župana ter nepričakovane težke bolezni podžupana Christianella je bil imenovan dr. Avgust Guerriero za vladnega komisarja z nalogo, da opravlja posle do definitivnih ukrepov.

Nadaljnja pustošenja fašistov

MILAN, 3. Fašisti so razdejali delavsko zbornico in sedež Proletarske lige vojnih invalidov v Como.

Minister justice Alessio moral bežati pred fašisti.

PADOVA, 3. Pred nekoliko dnevi smo poročali, kako so fašisti in agrarci ministru justice Alessiju, avtorju poslednje okrožnice za vzpostavo veljave zakonov, prepovedali govoriti o priliki neke slavnosti 1. t. m. Ko je prišel minister Alessio v soboto zvečer z vlakom v Padovo, so mu fašisti priredili sovražno demonstracijo. Minister se je z avtomobilom odtegnil morebitnim napadom.

Prenos podobe svetogorske Matere božje nazaj na Sveto goro.

GORICA, 3. Podoba svetogorske Matere božje, ki je bila do sedaj shranjena v goriški stolni cerkvi, se je svečano prenesla v deloma vzpostavljeno svetišče vrh Svete gore. Prisostvovalo je čez 50.000 ljudi iz vseh delov Julijske Krajine, Vidma ter beneških mest. Nad vse svečane procesije se je udeležil klerus goriške dieceze, goriški kapitel, knez in nadškof, deželna oblastva, veliko verskih organizacij in mnogo županov iz vseh krajev dežele. Ko je bila podoba zopet postavljena na svetogorski oltar, se je zapel Tedeum.

Velika avtomobilska nesreča v Erbi

ERBA, 3. Poštni avtomobil Erba-Lecco je imel zamudo radi poškodbe na motorju. Zamudo je skušal šofer zopet pridobiti ter je brzino podvizal. Zgodila se je pa nesreča. Šofer spuščenih železniških zatvornic na križišču ceste z železnico ni opazil ter treščil z vozilom v nje. Šest oseb je bilo na mestu mrtvih, 14 pa ranjenih.

Uradna preiskava je dognala, da je avtomobil prvo zatvornico prebil, pri drugi pa obtičal. Tedaj pa je pridrvel vlak ter zadel ob vozilo. Po zadnjih vesteh sta umrla še dva od ranjencev.

Tudi iz Bergama poročajo o avtomobilski nesreči. Na cesti iz Bergama v Ozio je prehitel osebni avtomobil drugega, pri tem pa zadel ob sprednje kolo poslednjega. Tega je vrgel sunek tako nesrečno v jarek, da so prišle tri osebe ob življenje.

Konstantin na poti skozi Palermo.

PALERMO, 3. Danes ob 11 je priplul semkaj parnik «Patris» z bivšim kraljem Konstantinom in njegovo družino. Z njim so tudi bivša kraljica Sofija, princezinja Katerina in princ Nikola. Bivša vladarja potujeta pod imenom grofa in grofice Akarnon. Njuno spremstvo je sestavljeno iz kakih 30 oseb. Na krovu se nahaja tudi en angleški general. Bivši kralj Konstantin in kraljica Sofija bosta odpotovala popoldne z istim parnikom v Marsilio.

Jugoslavija

Vladna kriza — Pašić bo podal ostavko

BELGRAD, 3. S prihodom ministrskega predsednika Pašića je postala kriza akutna. V političnih krogih in tudi listi smatrajo, da poda ministrski predsednik v najkrajšem času in morebiti še danes demisijo svojega kabineta edinole iz tega razloga, da se nato razbistri notranjepolitični položaj. Pa tudi zunanjepolitični momenti zahtevajo, da je vlada popolnoma konsolidirana in da ima vlada močno avtoriteto. Ako poda Pašić demisijo, je po sodbi političnih krogov pričakovati, da pokliče kralj k sebi vse vodilne jugosl. politike in državnike na konferenco, ki bo veljala predvsem notranjemu političnemu položaju. Ako se kralj prepriča, da je sprememba v vladi potrebna, bo demisija Pašićevega kabineta sprejeta. Komu bo poverjena naloga, da sestavi novo vlado, še ni znano. Najbrže bo v to v prvi vrsti poklican Ljuba Davidović. S tem pa še ni rečeno, da bi bila sprememba režima že neposredno na vidiku. Vse kaže na to, da bo demisija Pašićevega kabineta samo formelnega značaja in da ostane vse pri starem.

LJUBLJANA, 3. Do krize je prišlo vsled nesoglasja med demokrati in radikalci. Radikalci, ki so imeli pred včerajšnjim glavno strankno skupščino za Vojvodino v Somboru, so odločno nastopili proti najnovejšim tendencam, ki so prišle najbolj do izraza na nedavnem zagrebškem kongresu.

Vpričo sedanjega zunanjepolitičnega položaja je vladna kriza za državo zelo škodljiva in bo baje minister Ninčić protestiral proti demisiji vlade, posebno še, ker je težko predvidevati, da bi se mogla uspešno rešiti brez novih volitev.

Jugoslavija in turško vprašanje

LJUBLJANA, 3. Turško vprašanje tvori še vedno glavni predmet razpravljanja tukajšnje javnosti. Vedno bolj se množijo glasovi za pomoč Bolgarski v sedanjem grško-turškem sporu. «Slovenski Narod», je pred dnevi odkrito poudarjal, da je treba podpirati Bolgarsko pri njenih zahtevah po izhodišču na Egejsko morje, ker bo bolgarsko pristanišče prej ali slej tudi jugoslovensko pristanišče. List računa z gotovo priključitvijo Bolgarske k Jugoslaviji. Danes se «Slov. narod» zopet vrača na isto vprašanje in pravi:

«Živimo v skrajni napetosti. Na eno uho nam zvene iz Ženeve mirovne besede, na drugo pa bobni iz Azije bojno orožje. Azijat se hoče vrniti v Evropo ali vsi sicer se tako mogočno ponašajoči mirovnjaki ne vedo prav, ali naj se mu prepreči prihod ali naj se mu reče: vstopi! Tako daleč je prišla povojna mirovna politika! Nikakega medsebojnega zaupanja, nikake prave mirovne obnove, povsodi le nezaupanje in sovraštvo. Turek zre zaničljivo na evropski direndaj in diktira vrnitev svoje nekdanje z ropom izvršene pridobitve. V svečanem manifestu zaveznikov 10. januarja 1917. je bilo med vojnimi cilji obseženo tudi osvobojenje narodov izpod turškega tiranstva. V sevrèski pogodbi je bil kodificiran izgon Turkov in pripuščena je bila samo fiktivna posest Carigrada. Ali danes je pretrgana sevrèska pogodba in neki nemški list je vzkliknil takoj po zmagovitem Kemalovem pohodu: «Danes Sevrès, jutri Versailles!»

Stare Gladstonove sanje, da se ima Aziat vrniti iz Evrope v svojo aziatsko pradomovino, so se po svetovni vojni imele uresničiti, toda, kakor kaže, se morda še ne udejstvijo! Jugosloveni smo za mirno rešitev krize, kajti z Rusijo ne bomo iskali sporov in Kemal paša je po zagotovilih z merodajne strani izjavil, da nima napram Jugoslaviji nikakih agresivnih namenov. Treba seveda največje paznosti in svoja tla bo znal Jugosloven vedno braniti.

Poljska

Poljski in ruski tisk o važnosti Čičerinovega obiska v Varšavi.

VARŠAVA, 3. Glasila vseh strank pripisujejo prihodu Čičerina izredno važnost. Čičerin je obiskal poglavarja države in je imel konference z ministrskim predsednikom, z vnanjim ter s trgovinskim ministrom. Iz službenega vira se doznava: Dolgo bivanje Čičerina v Varšavi ima namen, da se znova podkrepijo miroljubni odnošaji med Poljsko in Rusijo. Dopolni naj se izvršitev riške pogodbe, utrdè naj se trgovinske izmenjave. Gospodarstveno polje je najboljši teren za odejstvitev nespremenljivo miroljubnih tendenc obeh držav. Čičerin ostane v Varšavi približno en teden ter bo nadaljeval razgovore z raznimi ministri, zlasti z ministrom trgovine Strassburgerjem, s katerim bo razpravljal o trgovinski pogodbi med Poljsko in Rusijo. Besedilo te pogodbe je že gotovo. Podpisala se bo v Moskvi, kamor pojde v ta namen minister Strassburger.

Tudi poročila iz Moskve poudarjajo važnost Čičerinovega obiska v Varšavi ter ga spravljajo v zvezo s povratkom zopet zdravega Lenina na politično pozorišče in s prevlado zmernega toka.

Čičerin bo prevzel zopet komisariat za vnanje posle. Odsoten je bil od časa genovske konference, in sicer radi komplikacij, povzročenih po ekstremistih, in Leninove bolezni.

Bolgarska

Bolgarska ostane nevtralna. — Vesti o mobilizaciji neresnične.

SOFIJA, 3. Bolgarska brzojavna agencija zanika vesti o delni mobilizaciji in domnevnem zbiranju vojske ob jugoslovenski meji. Bolgarska bo ohranila popolno nevtralnost nasproti dogodkom na bližnjem vzhodu.

Na grško-bolgarski meji je prišlo do spopada z grškimi komiti, ki so napadli in oropali nekoliko potnikov. Turški begunci pravijo, da grška oblastva preganjajo turško prebivalstvo in da se grško vojaštvo daja na ropanje.

Francija.

Odgovor bivšega francoskega ministrskega predsednika Vivianija na Wirthove izjave glede odgovornosti za vojno. — Prizadevanje Rusije in Francije za preprečitev minule svetovne vojne.

PARIZ, 3. Viviani, ki je bil l. 1914. ministrski predsednik, je odgovoril na izjave kancelerja Wirtha, objavljene v inozemskem časopisju, glede vzrokov vojne. Ugotovil je, da Nemčija menja svoje trditve, da bi dokazala svojo popolno nedolžnost, ali pa vsaj ublažila svojo krivdo. Tako trdi enkrat, da je odgovorna za vojno Rusija, drugič Anglija, potem Francija in končno vse tri. Viviani opozarja Wirtha, da se mora govoriti bolj zmerno o diplom. arhivih, ko se stoji na čelu države, ki je tekom 4 let zaplenila vse dokumente, ki jih je poslala in sprejela, ko bela knjiga, ki jo je objavila Nemčija l. 1914. vsebuje samo nekaj desetkov dokumentov, dočim jih vsebuje ona iz leta 1919. skoraj 800. Viviani poudarja, da se ne bo oziral na dokumente, ki jih ne pozna in jih bo proučil pozneje, na vsak način pa izjavlja, da ne morejo imeti nobene važnosti v tej razpravi. Izrečene besede in tolmačenja teh besed veljajo malo: v prvi vrsti gre za akte, za javna navodila in ukrepe vlad, v drugi za ugodne in neugodne posledice teh ukrepov. V odgovor na Wirthovo trditev, da je poslanik Izvolski obvestil dne 29. julija rusko vlado, da mu je Francija obljubila neomejeno pomoč, izjavlja Viviani, da bi bil Wirth mogel prej proučiti brzojavko št. 101 v rumeni knjigi, ki je bila poslana v Petrograd in London. V tem dokumentu je rečeno, da je Francija odločena izpolniti vse zvezne obveze in da bo naredila vse mogoče za poravnanje spora v interesu splošnega miru. Izraža se upanje, da se bo v pogajanjih med manj prizadetimi državami posrečilo ohraniti mir. V dokumentu se pripominja, da Francija smatra, da varnostni in obrambni ukrepi Rusije ne nudijo Nemčiji nikakega povoda za popolno ali delno mobilizacijo svoje vojske. Viviani izjavlja, da je vsa francoska politika zadržana v tem dokumentu. Ko je Sazonov prejel to brzojavko, je odgovoril, da je bil ruski vrhovni štab pozvan, naj opusti vse vojaške ukrepe, da se tako prepreči vsako nesporazumljenje. Francija se je tako združila z Rusijo za pomirljivo politiko.

Wirth pozablja tudi, da je Nemčija proglasila vojno nevarnost, preden je izvedela za rusko mobilizacijo. Schoen je imel tedaj nalog prositi Francijo za nevtralnost, omejil pa se je na vprašanje, kaj bo naredila Francija. Viviani je odgovoril, da bo Francija proučila svoje interese in je takoj naznanil Rusiji, da Francija polaga račun samo svojim zaveznikom. Smatral je pač, da se ne more zahtevati od države, kateri je kaj do njene časti, da zataji svoj podpis.

V dokaz pomirljivega delovanja Francije navaja Viviani 10 kilometrski umik francoskih čet dne 20. julija opoldne, umik, ki je gotovo v navzkrižju z domnevno bojevito politiko Francije. Francija je mobilizirala še-le 1. avgusta, zadnja med vsemi državami, en dan pozneje, nego je Nemčija proglasila vojno nevarnost, kar je pomenilo mobilizacio.

Viviani citira nekoliko izvlečkov iz Schoenovih brzoavk v Berlin o stališču francoske vlade, o njenem takojšnjem posredovanju v Petrogradu ter prizadevanju, da bi se preprečile skrajne posledice. Viviani opovrgava tako Wirthove trditve, da Francija ni hotela posredovati v Petrogradu in da je bila za vojno, dočim je res, da Francija ni vedela za rusko mobilizacijo in da je Viviani še vedno upal za mir. Viviani vpraša nato, zakaj so v nemški knjigi popolnoma izostale Schoenove brzojavke. Ni mu mogoče v itak že dolgi noti povedati vsega, opozarja pa le na nekoliko dejanj, ki jih je Rusija sporazumno s franc. vlado 1. nasvetovala Srbiji, naj se omeji na obrambo svoje časti; 2. zahtevala podaljšanje roka Srbiji za odgovor; 3. nastopila pomirjevalno na Dunaju vkljub vedenju Avstrije; 4. izrazila dne 26. julija željo; da bi stopila v direktna pogajanja z Dunajem, ki pa je odgovoril dne 28. julija z napovedjo vojne Srbiji; 5. priporočala na vse načine, naj se sprejme predlog lorda Greya, da se sestane konferenca štirih velevlasti; 6. poslala dne 27. julija srbskemu kralju brzojavka, v kateri mu je priporočala mir; 7. prosila tudi po vojni napovedi Srbiji angleško vlado, naj vpliva na berlinsko vlado za obnovitev pogajanj s strani Avstrije; 8. sprejela vse predloge za posredovanje, obvezavši se že v naprej, da bo sprejela posredovanje, ki ga bo hotela Nemčija; 9. predlagala dne 30. julija potom francoskega poslanika v Berlinu Pourtaleta pomirjevalno formulo, s katero se je obvezala, da bo ustavila vse vojaške priprave, formula, katere pa Jagow ni hotel poslati naprej; 10. zahtevala nadaljevanje pogajanj in se v ta namen obvezala na vzdrževanje avstrijske vojske v Srbiji; 11. obnovila ta predlog še 1. avgusta, po vojni napovedi, in izjavila, da Rusija v nobenem slučaju ne bo začela sovražnosti.

Viviani poudarja nadalje, da je dne 29. julija car predlagal cesarju Viljemu, naj bi se spor predložil razsodišču v Haagu, toda Viljem ni na to niti odgovoril. V nemški beli knjigi ni niti besedice o tem carjevem pismu. Viviani naglaša tukaj protislovje, v katero je zapadel nemški cesar, ki izjavlja v svojih spominih, da je bil tedaj pripravljen predložiti spor razsodišču v Haagu. Lahko bi vprašali — nadaljuje Viviani — kanclerja Wirtha, pojasnil o avstrijski rdeči knjigi, o bavarski knjigi, o strašnem poročilu avstrijskega poslanika v Berlinu z dne 5. julija, ko je cesar pristal na vojno v — Bethmanovem pismu, da ni več povoda za vojno, kar pa ga ne zadržuje, da bi ne zahteval nastop proti Srbiji. Viviani takole zaključuje svoj odgovor: «Kmalu bomo imeli priložnost odgovoriti tudi na spomine bivšega nemškega cesarja in izpolniti nekatera mesta, ki jih je hotè izpustil. Zadovoljimo se za sedaj s primernim odgovorom kanclerju Wirthu. Smatramo, da bo ta odgovor zadostoval vsem poštenim.

Grško-turška vojna

Položaj na vzhodu

LONDON, 3. Agencija «Reuter» doznava iz poučenega vira, da se morajo vkljub izboljšanju položaja na skrajnem vzhodu vendar še premagati razne težave. Najprej je treba paziti, da Turki in Grki izvrše, kar je predloženo v programu grofa Sforze, ki ga bo sprejela baje tudi angleška vlada. Turki morajo izprazniti zono okoli Čanaka, Grki pa umakniti svoje čete iz vzhodne Tracije in bržkone vse do Marice. Smatra se medtem, da si Mustafa Kemal paša prizadeva, da bi spričo otvoritve konference v Mudaniji preprečil vsak spopad.

Turki so bili določili soboto kot zadnji rok za izpraznitev Smirne, toda ker ni nobenih vesti v tem oziru, se smatra, da so ta rok podaljšali.

Iz Carigrada javljajo medtem, da je imel Franklin Bouillon več pogovorov z zavezniškimi zastopniki in z angleškim generalom Haringtonom. General Harrington je odpotoval danes v Mudanijo na konferenco. S francosko vojno ladjo je odpotoval v Mudanijo francoski general, z italijansko pa italijanski. Včeraj se je zapazilo gibanje turških pehotnih oddelkov v nevtralni zoni pri Čanaku.

Z ozirom na omenjeni rok za izpraznitev Smirne se doznava sledeče: Mustafa Kemal paša je bil izdal ukaz, da se imajo vsi kristjani, ki do 1. oktobra ne zapuste Smirne, odpeljati v notranjost dežele. G. Lenail, član misije pod predsedništvom Franklina Bouillona, je posredoval pri Kemal paši, da bi se ta ukrep ne uveljavil proti katolikom in drugim francoskim varovancem. Kemal paša je zagotovil g. Lenaila, da se ta ukrep ne bo izvajal proti katolikom, tudi če so grške narodnosti.

V Franciji se presoja položaj na vzhodu zelo optimistično

PARIZ, 3. Listi z zadoščenjem opozarjajo na izboljšanje položaja na skrajnem vzhodu in uspeh prizadevanj Francije in Italije. «Journal» piše med drugim: Poincarè in grof Sforza sta nastopila odločno za mir. Lahko se reče, da bi brez njunega prizadevanja danes grmeli topovi ob Dardanelih. List pripomnja, da je grof Sforza vkljub bolesti vsled vesti o očetovi smrti ostal v Parizu ob strani Poincarèja in zaključuje: Naj bi ta tesna vez med obema državnikoma dokazala obema bratskima narodoma, da je začeto delo dobro. Evo poti za prijateljsko sodelovanje.

Angorska narodna skupščina sprejela predloge zavezniške note

PARIZ, 3. Brzojavka polkovnika Morgina, oficioznega francoskega poslanika v Angori, naznanja, da je Velika narodna skupščina odobrila delovanje svoje vlade in soglasno sprejela mirovne pogoje v noti Sforze, Curzona in Poincarèja. V pogovoru s Franklinom Bouillonom se je baje general Harrington pokazal zelo zmeren glede konference v Mudaniji. Sklenjeno je bilo, da se bo v Mudaniji razpravljalo o premirju in o črti, ki jo bosta morali zasesti vojujoči vojski do sklenitve mirovne pogodbe.

Glede morskih ožin je general Harrington pristal na to, da se določi v nevtralni zoni samo začasna demarkacijska črta.

Zdi se, da so se zavezniki sporazumeli tudi glede izpraznitve Tracije. Kakor javljajo iz Londona, je lord Curzon zagotovil francoskemu poslaniku v Londonu Saint Aulaireju, da bo angleška vlada dala generalu Harringtonu navodila, naj spravi svoje stališče v sklad s stališčema francoskega in italijanskega delegata, če bosta ta dva za izpraznitev Tracije do Marice.

Javlja se medtem iz Londona, da je Lloyd George spričo položaja na vzhodu pozval nujno iz Ženeve lorda Balfourja in g. Fischerja, ki sta zastopala Anglijo pri Društvu narodov.

Danes je prispel semkaj iz Londona Venizelos, ki bo imel danes pogovor s Poincarèjem.

Grški zastopnik na konferenci v Mudaniji — Zaimis odklonil ministrsko predsedništvo — Prihod bivšega kralja in njegove družine v Palermo — Grške vojaške priprave v Traciji — Strah pred turškimi aeroplani

ATENE, 3. Zaimis, ki je bil imenovan za predsednika nove vlade, je brzojavil z Dunaja, kjer se nahaja zaradi bolezni na očesu, da mu bolezen ne dopušča, da bi sprejel ponudeno ministrsko predsedništvo. Tudi Politis, kateremu je bilo poverjeno ministrstvo vnanjih stvari, je odklonil imenovanje, toda revolucionarni odbor ga je prosil, naj umakne svojo odklonitev že zaradi svojega patriotizma.

Gunaris in druge politične osebnosti, ki so bile v zadnjem času aretirane, bodo odvedene na otok, ki si ga same izberejo in bodo ostale tam pod nadzorstvom.

Ministrski svet je sklenil, da bosta Grčijo zastopala na konferenci v Mudaniji general Musarachis in polkovnik Sarijannis. V Traciji se baje vrše velike vojaške priprave. Sedanji divizijski poveljniki bodo baje nadomeščeni s častniki, ki so se udeležili vojne v Macedoniji ob strani zaveznikov.

Na grških otokih, kjer se je zbralo nad 300.000 beguncev, vlada veliko pomanjkanje živil. Razen tega živi ljudstvo v strahu pred turškimi aeroplani.

Javlja se tudi, da je grška vlada imenovala Koklamosa za poslanika v Londonu, Romanosa pa za poslanika v Parizu.

Carigrajska vlada v finančnih stiskah. Zastopniki carigrajske vlade v inozemstvu odpoklicani.

CARGRAD, 3. V krogih Visoke porte se naznanja, da je carigrajska vlada sklenila dati svojim zastopnikom v Parizu in Rimu ukaz, naj izročijo svoje spise zastopnikom vlade Velike narodne skupščine in da se vrnejo v Carigrad. Ta ukrep je bil baje izdan zaradi finančnih stisk carigrajske vlade.

Rusija protestira proti blokadi Dardanel. Ukrepi za prihajanje trgovski ladij v ruska pristanišča.

LONDON, 3. Danes je dobila angleška vlada iz Moskve protestno noto proti blokadi Dardanel. V poučenih krogih se izjavlja, da ni nič znano o kaki blokadi Dardanel.

Javljajo tudi iz Moskve, da bo odslej dovoljen vhod v ruska pristanišča samo potniškim in trgovskim ladjam, ki pripadajo državam, katere so sklenile z Rusijo pogodbe ali uveljavljajo vzajemnost.

Turški dementi glede neredov v Carigradu

CARIGRAD, 3. Neka službena nota pravi: Vesti iz angleškega vira, po katerih bi bila carigrajska vlada podala ostavko in bi bili nastali v Carigradu neredi ter bi bila prišla v mesto znatna angleška ojačenja, so netočne. Dasi je sultan iz zdravstvenih razlogov prisiljen, da opušča vladne posle, vendar je vest o njegovi odpovedi prenagljena. Mesto Carigrad pričakuje pokojno in z zaupanjem prihod narodne vlade. Toda do sedaj se ni v mestu nič izpremenilo.

Dnevne vesti

Svobodna luka in zgodovina. Tukajšnje fašistovsko glasilo «Popolo di Trieste» se že par dni dovtipno norčuje iz tržaških «portofrankistov», ki so v medministrstveni komisiji za promet(!) žalostno pogoreli. Pred kratkim je pisal «Popolo», kako se nad njimi maščuje zgodovina samaki je dala obenem fašistom zasluženo zadoščenje, kajti oni edini da so zadeli prave tržaške interese, ko so se postavili že od začetka na stališče, da bi uvedba svobodne luke ne bila tista rešitev tržaškega vprašanja, ki bi odgovarjala resničnim interesom tržaškega pristanišča. Tudi včerajšnji «Popolo» nadaljuje to norčevanje in jemlje na piko «Ero Nuovo», to nekdaj najbolj vneto braniteljico in zagovornico svobodne luke. «Era Nuova» — pravi «Popolo» — gode dalje svojo staro pesem o svobodni luki in tiska z debelimi črkami, da ostane zvesta svoji zahtevi. Tudi Vatikan — nadaljuje «Popolo» — je od l. 1870 dalje ostal zvest neki svoji zahtevi, toda rimsko vprašanje je kljub temu pokopano za vselej». Tudi nam se zdi, da je «Era Nuova» zares nekam preveč trmasta v svojem optimizmu. Kdor se še sedaj ne zaveda, da je svobodna luka pokopana na večne čase, zasluži pač, da se kujejo na njegov račun dovtipi.

Povodom «Popolovega» bahanja, kako so bili fašisti dalekovidni in kako jim je dala zgodovina popolno zadoščenje, naj nam bo dovoljeno, da se tudi mi z naše strani pobahamo, kajti tudi nam je dala usoda svobodne luke popolno zadoščenje. Mi smo namreč pisali že več kot pred šestimi meseci, da se za Mosconijevo formulo: «Za svobodno luko in proti avtonomiji» skriva le spreten načrt tega našega oblastnika za onemogočenje enega in drugega: svobodne luke in avtonomije. Svobodna luka je šla in velikanska nevarnost je, da pojde tudi avtonomija. Nas, ki smo na to nevarnost stalno opozarjali, žalostna usoda svobodne luke seveda ni mogla presenetiti. Kljub vsej tragičnosti položaja imamo vsaj to «zadoščenje», da je zgodovina dala prav tudi nam in ne samo fašistom.

«Hrvatsko» učiteljišče v Arbanasih pri Zadru. Kako je «slovensko» naše učiteljišče v Tolminu, smo že poročali na tem mestu. Zadnji «Učiteljski list» prinaša zanimivo sliko o hrvatskem učiteljišču v Arbanasih pri Zadru, ki je tudi tako hrvatsko, da se Bog smili! To učiteljišče je ustanovljeno — piše «Učiteljski list» —, da vzgaja učitelje za hrvatske šole v Juiljski Krajini in v Dalmaciji, kar je je pod Italijo. Toda ali je to učiteljišče res hrvatsko? Ali res vzgaja hrvatski mladeniče in mladenke, ki imajo priti na hrvatske ljudske šole — ako jih bo — poučevat in odgajat hrvatske otroke?! Poglejmo! Kateri je jezik ravnateljstva tega zavoda? Seveda — italijanski. Tudi dijaki vlagajo, da ugodijo ravnatelju učiteljišča svoje prošnje v italijanskem jeziku. Ali so profesorji Hrvati? Samo učitelj veronauka K. Jedretič je Hrvat, toda njegova beseda se na zavodu ne sliši niti uvažuje. Vsi drugi profesorji so po mišlenju Italijani, dasi znajo po večini hrvatski. Evo njihova imena: ravnatelj Filippi (Filipič), Delli (Delić), Baronis, Missoni, Ribolli, Calvi. Učitelj petja in glasbe ne pozna hrvatskega jezika. Kako se poučujejo učni predmeti? Samo v italijanskem jeziku, razen matematike in fizike, in to v vseh razredih in v pripravnici. Knjige in berila? Naše «hrvatsko» učiteljišče v Arbanasih ne pozna hrvatskih knjig. Bog obvaruj! Tedaj bi se dijaki spomnili, da imajo tudi Hrvati učne knjige, a v teh knjigah je marsikaj, kar profesorjem ni po volji niti je v soglasju z nameni zavoda in kar bi moglo dijake učiteljišča — pokvariti! Vsled tega profesorji samo diktirajo ali prevajajo iz italijanskih knjig. Tako tudi pedagogijo, ki se na ta način poučuje na hrvatskem jeziku. Italijanski jezik se poučuje vsak dan po eno uro. Poljedelstvo se poučuje na italijanskem jeziku od I. tečaja dalje, toda samo v teoriji, kajti v lanskem šolskem letu so videli dijaki šolski vrt samo enkrat. Petje se ne poučuje, temveč samo gosli. Dijaki hrvatskega in italijanskega oddelka so se naučili samo dve italijanski patrijotični pesmi povodom neke svečanosti. V zavodu je dvojezična ljudska šola, kamor hodijo dijaki na hospitacijo. Arbanasi je večji trg, kjer ni ne kinematografa, ne gledališča ne tvornic. Ni ne poučnih ne zabavnih veselic. Naš dijak ne vidi in ne sliši ničesar, kar bi moglo vplivati na njegovo estetično-moralno vzgojo. Zaprti so med štiri zidove, kjer se malo govori, mnogo bifla a radi nepoznanja italijanskega jezika malokaj nauči. Ta šola je pravo neučilišče za naše hrvatske dijake, grob duha in davljenje srca. Z zemljepisjem in zgodovino se jim ne širi pogled v svet in družbo. Iz zemljepisja se učijo samo Apeninski polotok. Zgodovina pozna na tem zavodu samo Latince in rimske barbare ter Skjave! Naš mladi učitelj bo poznal ostali svet le po imenu. Učiteljišče v Arbanasih ni hrvatsko, temveč je samo sramota italijanske oblasti XX. stoletja!

Društvene vesti

ODVADA. Jutri, četrtek 5. t. m. je sestanek vseh članov ob 20.30 v navadnih prostorih. Odvadarji, bodite točni in polnoštevilni!

Predsednik.

Šentjakobska čitalnica priredi v kratkem divno Finžgarjevo dramo **«Razvaline življenja».** Ker vsebina odgovarja današnjim socijalnim razmeram pozavljamo občinstvo, da si to pretresljivo dramo ogleda.

Krožek «Omladina» v Trstu. Danes točno ob 20. uri otvoritev risarskega tečaja v krožkovih prostorih. Vodja.

Iz tržaškega življenja

Vlom v Bujah. Iz Buj poročajo, da so vdrli preteklo noč doslej neznani tatovi v urade na tamkajšnjem kolodvoru, kjer so prevrtali veliko železno blagajno ter vzeli iz nje lepo svoto 100.000 lir. Kot osumljenec je bil aretiran neki železničar.

V raju kokaine. 20 letni Lucijan Danieli, stanujoč v ulici S. Michele št. 7, je «pošnofal» pred snočnjim v neki zakotni krčmi v starem mestu nekoliko kokaine. Njeno skrivnostno moč je pa kmalu občutil, in tedaj je bila vsa krčma njegova. Krčmar je sicer nekaj časa poslušal ta koncert; končno mu je pa minula sveta potrpežljivost: prijel je nespodobnega gosta za vrat ter ga vrgel pod kap. Mladenič pa si ni vzel stvari k srcu, marveč se je zopet postavil na noge in odkorakal proti domu. Če bi ga ne imela na vajetih kokaina, bi prišel prej ali slej na svoj pravi dom, tako pa je šel v prvo nadstropje hiše št. 4 v ulici della Muda vecchia. Tam, misleč da je doma, se je sklekel, legel nato na gola tla in sladko zaspal. Kmalu je prišla po stopnicah neka stanovalka in se spotaknila v temi ob mladeniča. Revica se je seveda tega prestrašila. Ko pa ji je minul strah, je skušala zbuditi čudnega gosta. Ker se ji pa to ni posrečilo, je stekla na ulico, kjer je srečala nekega mestnega stražnika in ga opozorila na dogodek. Tudi mož postave je hotel zbuditi spečega mladeniča. Toda tudi on je opravil toliko kot ženska. Nato je šel poklicat «zeleni križ». Strežniki so pomolili fantu pod nos v matograf, je bilo mnogo. Vzorna ženska je bila je bil mladenič že na nogah ter planil ves zmešan na strežnike. Ti so ga pa zvezali in odpeljali v bolnišnico.

Kolesarska nesreča. 20 letni Josip Gherselli, stanujoč v ulici Torricelli št. 6, je padel včeraj s svojega kolesa, ko je vozil z njim po ulici Molin grande. Pretresel si je možgane. Prepeljali so ga v bolnišnico.

Vzorna ženska. Marija Licoln, stara 33 let, stanujoča v ulici Giulia št. 61, je pred včerajšnjim v pijanosti zganjala najrazličnjše burke v bližini ravnateljstva mestnih tramvajev. Meščanov, ki so gledali ta brezplačni kinematograf, e bilo mnogo. Vzorna ženska je bila prepeljana v bolnišnico.

Prepir v družini. — Mož oborožen z revolverjem; njegova žena z nožem. Neki Ivan G., stanujoč v ulici Parini, se je sprl pred včerajšnjim s svojo ženo. Nato je šel od doma ter jo zavil v gostilno, od koder se je vrnil — par ur pozneje — domov, in sicer močno vinjen. Ko ga je zagledala žena, se je oborožila z nožem ter mu grozila. Tudi on je potegnil s svoje strani iz žepa samokres in prisilil ženo, da je zapustila stanovanje. Vse skupaj se je seveda odigravalo s peklenskim šundrom, in zato ni čuda, če so bili kmalu vsi stanovalci na nogah. Eden izmed njih je celo mislil, da se je Ivanu zmešala pamet, zato je tudi v tem prepričanju telefoniral na «zeleni križ». Bolniški strežniki so sicer prišli na lice mesta, toda z možem niso ničesar ukrenili, zakaj taki slučaji ne spadajo v njihov delokrog.

Napad. — Maščevanje? Josip Poropat in Armando Martinčič, oba stanujoča pri Sv. Mariji Magdaleni, sta jih dobila pred snočnjim, ko sta šla po ulici Cavana, od nekega moža s palico po glavi in po hrbtu. Oba sta izjavila na «zelenem križu», kjer sta dobila prvo pomoč, da domnevata, da je bil njun napadalec neki delavec, ki je bil svoj čas uslužben pri isti tvrdki, kjer sta še sedaj uslužbena napadenca. Če je ta domneva upravičena, sta bila moža napedena iz maščevnja.

Tatovi v stanovanju. Maksimilijan Donadini je naznanil včeraj policiji, da so vdrli pred včerajšnjim tatovi v njegovo stanovanje na trgu G. B. Vico št. 4 in odnesli nekaj perila ter zlatenine v vrednosti nad 1000 lir.

Ogenj v stanovanju. Včeraj zjutraj je izbruhnil iz neznanih vzrokov ogenj v nekem stanovanju v prvem nadstropju hiše št. 4 v ulici del Ponte. Ogenj so pogasili ognjegasci. Škoda je malenkostna.

Aretiran razpečevalec ponarejenega denarja. Včeraj je bil aretiran v svojem stanovanju v ulici del Pozzo št. 2 neki Herman German, star 20 let, ker je pred nedolgim časom oddal ponarejen 500 lirski bankovec.

Gospodarstvo

Blagovni trg v Trstu. Les: Vsled političnih dogodkov na vzhodu se je zmanjšal izvoz lesa. Vsled poača romunskega leja je postal romunski les relativno tako cen, da jugoslovensko in avstrijsko blago za izvoz sploh ne prde več v poštev. Cena Monteblagu, 19, 24 in 12 mm, 4 m dolžine, je 140.— lir franko Postojna. —

Sladkor: Kupčija s sladkorjem je je skromna, ker ne moreta niti Jugoslavija niti Avstrija radi valutnih težkoč veliko kupiti. Vzhod pa za Trst ne pride v poštev, kajti tam dobe sladkor ceneje z Jave, iz Egipta in Amerike. Cene sladkorju so sledeče: kristalnemu sladkorju 230.— do 240.— lir; sladkorju v kockah 295.— do 305.— lir; Cubes 295.— lir in Concassé 296.— lir. V prihodnjih dneh pride parnik iz Jave, ki pripelje 55.000 vreč sladkorja, od katerega pa dovršen del še ni prodan. Del tega sladkorja pojde v Avstrijo in Jugoslavijo, manjša količina tudi v Švico. Letošnja žetev sladkorne pese v Italiji je ugodna, tako da bo proizvodnja italijanskih tovarn skoraj popolnoma krila domačo potrebo. Na Čehoslovaškem je pridelek dober, toda visoke cene onemogočajo izvoz. —

Kava. Vsled valutnih razmer je kupčija zastala. Nakupi nove letine so šli skoraj vsi v skladišča. Kava Wille 7 se ponuja na podlagi 55 šilingov cif Trst. —

Riž: Italijanski pridelek riža je vsled zadnjih nalivov nekoliko zapoznel. Za september so se sklenile kupčije za italijanski Glasé-riž po 205.— do 210.— lir franko italijanska meja, toda blago ne bo prišlo pravočasno do ekspedicije. Za oktober se zahteva približno 200.— lir franko meja in na tej podlagi se je razvila precej živahna kupčija. V indijskem rižu (za septembersko in oktobersko vkrcanje) so se tudi sklenile večje kupčije. —

Olje: Na trgu olja so cene znatno padle. Notacije so padle v dveh mesecih od 54 šilingov na 46 cif Trst. Za nov pridelek sezamovega olja (oktober — december) se zahteva 22 in pol šterlingov cif Trst. Kljub tej razmeroma nizki ceni kupujejo oljarnice le jako skromne količine. Domače sezamovo olje stane 580.— lir. —

Svinjska mast: Močni izvoz svinjske masti iz Jugoslavije je imel za posledico, da sedaj tam te masti primanjkuje. Vsled tega se je razvil močan izvoz ameriške svinjske masti čez Trst. V prihodnjih dneh pripelje parnik «Argentina» 1000 sodov na račun Swift Company-je in 4000 na račun Amour Company-je, kar pojde vse v Jugoslavijo. Cena je 29'75 dolarjev cif Trst. —

Svinjski špeh: Povpraševanje iz Jugoslavije in Avstrije je zelo veliko, toda blaga se jedva kaj dobi. Cena špehu je 31 do 32 dolarjev za 100 kg. —

Zmrznjeno meso: Italija ni dobavila nič argentinskega zmrznjenega mesa, povpraševanje iz Avstrije pa je veliko. Cena funtu je 5 šilingov. —

Milo: Jugoslavija in Rusija močno povprašujeta po ameriškem milu. Cena: 3 do 4 dolarje za zavoj 100 kosov.

ŠIRITE „EDINOST"

Borzna poročila.

Tuja valuta na tržaškem trgu

Trst, dne 3. oktobra 1922.

ogrske krone	—.85.— —.92
avstrijske krone	—.03.— 03.½
češkoslovaške krone	73.50.— 74.—
dinarji	32.70.— 33·—
leji	14.50.— 15·—
marke	1.25.— 1.30
dolarji	23.50 — 23.65
francoski franki	177 75.—178·25
švicarski franki	437.—.—441·—
angleški funti papirnati	103.40.—103·70
angleški funti, zlati	111.25.—113·25
napoleoni	89.—.— 90·—

Mali oglasi

V NEDELJO prvi jesenski plesni venček v dvorani DKD Campo S. Giacomo. Začetek ob 19, Bizjak. 1823

V SKLADIŠČU via Geppa 17 se prodaja po najzmernejših cenah zajamčeno pohištvo, direktnega uvoza. Poročne sobe, popolne, z mizo in 2 stolicama L 1100. Finejše poročne sobe od L 2000 naprej, jedilne sobe stolicami iz pravega usnja od L 3000 naprej, pohištvo za vrt, kuhinjo, predsobo, garniture za društva, saloni, popolna oprema za pisarne, tudi posamezni kosi, stolice in naslanjači v veliki izberi, itd. Za preprodajalce in hotelirje posebni popusti. Pohištvo v tranzitu za izvoz, ovito, po posebnih cenah. 1817

RIBJE OLJE najboljše vrste za otroke, odrasle in za živino. Lekarna v Sežani. 83/2

MEBLIRANA soba, lepa, zračna, se odda pri boljši družini. Vesel, via Giustinelli 4, pritličje. 1816

TOMAŽEVA ŽLINDRA, z garantiranimi 18% fosforne kisline, raztopljive v citronovi kislini se dobi in naroča pri Kmetijski zadrugi v Trstu, kakor tudi pri njenih podružnicah v Štjaku, Avberju, Prestraneku, Kalu pri Št. Petru, Saležu in drugih. 1818

NEKI DUHOVNIK je izgubil v pondeljek, 2. oktobra, pri vstopu na vlak v Gorici na drž. kolodvoru denarnico z nad 2000 lir cerkvenega denarja. Pošten najditelj je naprošen, da prinese proti primerni nagradi v naše upravništvo. 1820

ODVETNK dr. Joahim Ražem je preložil svojo pisarno iz ulice Filzi v ulico Giacinto Gallina št. 2, II. (vogal Goldonijevega trga). 1815

ODVETNIŠKA pisarna sprejme pisarniškega vajenca. Naslov pri upravništvu. 1821

15 LETEN deček želi vstopiti kot vajenec v trgovino jestvin. Via del Prato 12, vrata 3, Vrdela (Case operaie). 1822

NAJNOVEJŠE sredstvo za pripravljanje sira se dobi v lekarni v Il. Bistrici. 28/7

HIŠA nova z osmimi parcelami zemljišča se proda za L 12.600. Nadrožica št. 11 pri Gorjanskem p. Komen. 1770

BAKER, bron, med, svinec se plačuje po najvišjih cenah v via Scalinata 3, Fonda. 1813

POZOR! Krone, bisere, zlato, platin in zobovje po najvišjih cenah plačuje edini g. sist Belleli Vita, via Madonnina 10, I. 82

KRONE, goldinarje plačujem po cenah, ki jih drugi ne morejo plačevati. Pondares 6, I nadstr., desno. 57

15 DO 16 LETEN deček se sprejme kot učenec za pekovsko obrt. Samo zdravi in močni imajo prednost. Nastop takoj. Ante Mlakar, Sv. Peter na Krasu. 1793

Odlikovana krojačnica

August Štular

Trst, Via S. Francesco 34, III.

izdeluje obleke, površnike, suknje, talarje za čč. duhovščino, po najmodernejšem kroju. — Konkurenčne cene. — Obleke po meri od L. 350.— naprej. — Sprejema vsakovrstna popravila.

Priporoča se cenj. občinstvu

(636) **August Štular.**

Rojansko konsumno društvo

išče

KRČMARJA

ali **odda gostilno v najem.**

Prosilci naj vložijo svoje prošnje do petka od 3. do 4. ure v gostilni pri cerkvi. 633

Velika zaloga vina, žganja in likerjev

JAKOB PERHAUC

ustanovljena leta 1878

Trst, via S. T. Xydias št. 6, telefon 2-86.

Vedno v zalogi in po cenah izven vsake konkurence: pristen istrski tropinovec, kraški brinjevec in kranjski slivovec.

Lastni izdelki: šumeča vina kakor šampanjec, šumeči istrski refošk Lacrima Cristi in druga.

Specialiteta: Jajčji konjak in Crema marsala ter raznovrstni likerji in sirupi, kakor pristni malinovec in drugi. (50)

Tržaška zadruga delavcev

za majoliko in izdelovanje podov

reg. zadruga z o. z.

Trst, Via dell' Olmo štev. 6.

PODRUŽNICI:

Gorica, Via Garibaldi št. 20 — Monfalcone, Via Friuli št. 611

Zaloga in delavnica majoličnih peči in štedilnikov. 65

Izbera majoličnih plošč za stene in keramičnih plošč za pode.

Prevzema se delo v okolici

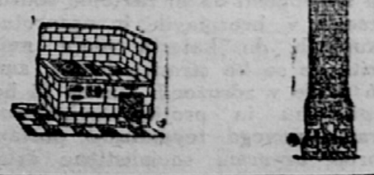

PODLISTEK

Igralec, ki dobiva.

Spisal **Mavricij Jókai**

Iz madžarskega izvirnika poslovenil

Ivan Koštiál 7

«Gotovo, da bom to, gospod; na to vam dajem svojo roko.» In pri tej besedi je podal narednik Aksamita svojo dlan Metélu; nikoli ni imel nobeden grenadirski narednik bolj mišičaste, bolj žuljave dlani kot mamzela Aksamita. Metél jej je obljubil, da jej zboljša mezdo tudi še z zavitkom tobaka, če se bo dobro vedla.

«In zdaj pojdiva gori v grad, ozriva se, kateri del bi bil najpripravnejši za stanovanje. Vsega gradu nečem opremiti s pohištvom; dovolj bo, če narediva tri sobe pripravne za stanovanje.» «Bom že jaz peljala gospoda naravnost v tiste tri sobe — druge pustiva počlej na miru.» Aksamita je vstopila v stražnico in prinesla na dan težek sveženj ključev in z žico obvezano svetilko, v kateri je že gorela sveča; tudi sabljo si je bila opasala «Pojdem jaz naprej.»

3. **FRANKOPANSKI GRAD.**

Od «Punte» pa do grada gori se vleče močan kamnat zid, ki oklepa širok prostor, ves pokrit s suho travo; orjavela drevesna debla štrlé brez listja tu pa tam kvišku; nekaj modrega ali rumenega sadja na veji kaže, da bi to bilo figovo drevo. Listje je odnesla burja; odnesla bi bila tudi drevo, če se ne bi dobro držalo v zemlji. — Kamnata ograja ima navzven dvojna močna vrata z železnim omrežjem; ena držé k pristanu, druga pa na veliko cesto «Valle drio Portore» (= dolina z Kraljevico). Obojna vrata so zarjavela in križem kražem obrastena z brinjem, ki ima velike, rdeče jagode — to je domače grmovje dalmatinskega obrežja.

Grad sam je masivno štirioglato poslopje; na vsakem oglu ima po eden močen okrogel stolp. Na vsaki izmed štirih strani je po sedem visokih oken v pritličju in v prvem nadstropju; samo stolpi so dvonadstropni in imajo po 6 oken, eno nad drugim; v vsakem oknu je močno omrežje. — Od zunaj je podoba gradú mrzla, ostrašujoča, bolj razvalinam podobna, ker se nizka streha ne razloči od visokega pročelnega zidu. — Toda kadar se vrata odpro, iznenadi obiskovalca prekrasna arhitektonska perspektiva: okrog vseh 4 strani gradú tečejo v pritličju in v I. nadstropju široki hodniki, ki jih nosijo obsežni oboki; stebri pritličnih obokov so masivni, četverooglati, s preprostim vzglavjem in vznožjem; oboki I. nadstropja pa slonijo na vitkih psevdojonskih marmornatih stebrih; ta pravilna in vendar raznolična razstava mnogih obokov in stebrov z raznovrstnimi sencami in lomljeno svetlobo nudi presunljiv pogled.

Sredi širokega, s četverooglatimi kamnatimi pločami tlakovanega dvorišča stoji iz marmorja izklesan vodnjak, na katerem je dvojni grbovni ščit, spojen z markiško (mejno grofovsko) krono: na enem grbu (Frankopanovem) lev, ki mesi kruh, na drugem pa (Zrinjskega) krilat stolp. — Aksamita je vodila novega gospodarja okrog po hodnikih; v sobe ni vredno pogledati; nato ga je peljala doli v klet, ki jo je že bolj zanimivo pregledovati, ker ima mnogo poprečnih sten. Iz ene se pride v prostorno votlino (jamo) s kapniki, katero so nekdaj rabili tudi za zabavišče; tam še v vročem poletju voda zmrzne. Z obširnih koridorjev držé široke kamnate stopnice gori na pritlične hodnike in s teh v posamezne stolpe. Iz vsakega stolpa se odpira gledalcem nova, mikavna panorama. Iz okna stolpa, ki je obrnjen proti Bakarskem zalivu, lahko pregledaš ves pristan, mesto Bakar, vzdigujoče se v gorsko pobočje, z njegovimi rdestrešnatimi hišami, in pa romantične razvaline nad mestom; iz stolpa, ki zre proti Kraljevici, se ti prikaže z vrti in vinogradi obkroženo mestece z mračnim Zrinjskim gradom; severni stolp gleda na belo skalnato reber pustega Krasa, kjer je edino poslopje Kalvarija in edino človeško bivališče — pokopališče.